

Hevosalan uudet liiketoimintamahdollisuudet Green Caren ja hyvinvoinnin kautta: Green Care -heppahanke edistää sekä ihmisten että hevosten hyvinvointia

25.1.2023

”Se tunne, kun havahtuu siihen että ei ole ajatellut omia murheitaan. Kuuluu vain kavioiden kopse ja luonnon äänet, puiden havinaa ja lintujen viserrystä.””Hevosen kanssa maastossa liikkuessa saa aivan omanlaisensa tunteen vapaudesta ja yhteydestä luontoon.””Pakkasiltana ratsastin lumisessa metsässä ja se tuntui kuin olisin sadussa. Lumi kimmelsi otsalampun valossa ja lumi narskui kavioiden alla.””Ne muodostavat elämäni mieleenpainuvimmat kokemukset.”

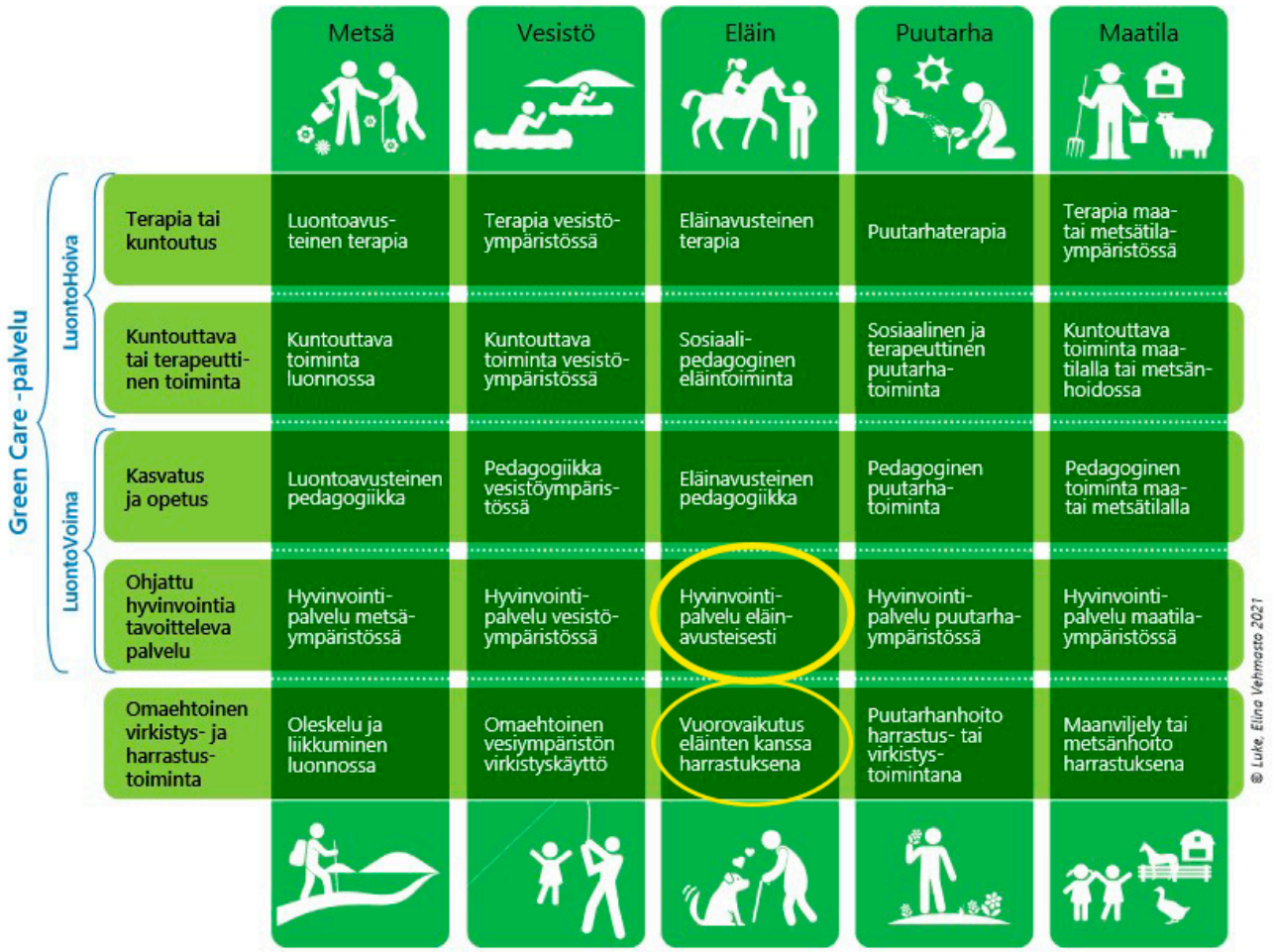
Muun muassa edellä mainituilla tavoilla kuvasivat Green Care -heppahankkeen kyselyyn vastanneet henkilöt parhaita hetkiään liittyen hevosiin ja luontoon. Tällaisilla hetkillä on tutkittua vaikutusta myös ihmisten hyvinvointiin. Mistä siis on kyse?

Mitä on Green Care?

Green Carella tarkoitetaan ammatillista, tavoitteellista ja vastuullista toimintaa, jossa hyödynnetään luonnon hyvinvointivaikutuksia ohjatusti, yhteisöllisesti ja toiminnallisesti. Erilaisia Green Care -menetelmiä ja toimintamuotoja ovat luontolähtöisen toiminnan lisäksi esimerkiksi maatila-, puutarha- ja eläinavusteinen

toiminta. Hevospuolella ratsastusterapia ja muu sosiaalipedagoginen hevostoiminta ovat vaikuttavia toimintamuotoja sosiaali- ja terveysalan kuntouttavana toimintana (Lipponen, M. & Vehmasto, E. 2021).

Sekä Green Care -toiminnassa että sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on huomioitu erityistä tukea tarvitsevien sosiaali- ja terveysalan asiakkaiden lisäksi myös muita asiakaskohderyhmiä: opetus ja kasvatus sekä virkistys- ja hyvinvointipalvelut asiakkaille, joilla ei välttämättä ole erityisen tuen tarvetta. Erilaisia luontoon perustuvia palvelu- ja toimintamuotoja on kuvattu kuviossa 1. Keltaisella ympyröitynä on Seinäjoen ammattikorkeakoulun ”Green Care -heppahankkeen” sijoittuminen taulukkoon: hanke käsittelee hevosavusteisia ohjattuja hyvinvointipalveluita sekä soveltuvilta osin myös samanhenkistä virkistys- ja harrastustoimintaa.

Kuvio 1. Luontoon perustuvia palvelu- ja toimintamuotoja. (Mukaillen Vehmasto, E. 2021, 10.)

Omaa hyvinvointiaan voi edistää omaehtoisella toiminnalla luonnossa ja eläinten parissa, kuten vapaa-ajan luontoretkillä tai erilaisilla harrastuksilla eläinten parissa. Tämä onkin yleisin tapa hyötyä luonnon hyvinvointivaikutuksista, usein niitä erityisemmin tiedostamatta. Green Careksi toiminta lasketaan sitten, kun se on ammatillisesti ohjattua ja sille on asetettu nimenomaisia hyvinvointitavoitteita. Kiinnostava kysymys onkin, voisiko myös hevosalan harrastuspalvelun tavoitteellisuus kohdistua esimerkiksi kilpailemisen sijaan hyvinvointiin? Kyllä se voisi, ja sillä olisi paljon potentiaalia.

Hevoset harrastuksena ja työnä

Suomen Ratsastajainliiton (2021) tilastojen mukaan ratsastuksen harrastajia on Suomessa noin 160 000. Näistä täysi-ikäisiä on 64 % ja alle 18-vuotiaita 36 %. Kaikista 10–18-vuotiaista tytöistä ratsastusta harrastaa lähes 20 %, ja alan harrastajista naisia ja tyttöjä on tämän tilaston mukaan 95 %.

Ratsastus jaetaan eri lajeihin, esimerkiksi koulu-, este-, lännen- ja matkaratsastukseen, joissa harrastaminen usein keskittyy taitojen kehittymiseen ja voi tähdätä kilpailuihin jopa huippu-urheilutasolla. Hevosia voi toki harrastaa myös muilla tavoin: Suomen ratsastajainliitto (i.a.) mainitsee muun muassa vikellyksen, agilityn, kärryillä ajamisen, maastakäsittelyn ja hevosten hoitamisen. Hevosharrastuksen kuvataan myös edistävän ihmisen yhteyttä luontoon, antavan ihania muistoja ja elämän mittaisia ystävyyssuhteita niin eläimiin kuin talliyhteisön muihin ihmisiin. Keskeistä SRL:n mukaan on myös vastuuntunnon oppiminen, läheisyys ja tasa-arvoisuus. Tärkein syy hevosharrastukseen ovat sen alalajista riippumatta tietysti hevoset itse.

Raviurheilu on Suomessa toinen vahvasti näkyvä hevosalan muoto. Pandemian aikana sen kilpailumäärät ja sitä mukaa katsojat laskivat merkittävästi, mutta yleisömäärä raviradoilla oli Suomen Hippoksen (2021) mukaan vuonna 2021 kuitenkin lähes 200 000, kilpailupäiviä vuodessa yli 500. Startanneita hevosia oli tilastossa noin 5600 ja jokaista hevosta kohti ala koskettaa muun muassa omistajia, hoitajia, kasvattajia, valmentajia ja ohjastajia.

Hevostietokeskuksen (2020, s.2) raportin mukaan Suomessa on lähes 75 000 hevosta ja noin 16 000 tallia. Alan raportoidaan työllistävän suoraan yli 15 000 henkilöä, ja välillisesti esimerkiksi palvelujentarjonnan, rehu-, rakentamis- ja varustekaupan kautta moninkertaisen määrän. Raportissa todetaan myös hevosalan ja hevosen roolin muuttuvan yhteiskunnan mukana, ja ennakoidaan hevosen roolin hyvinvoinnin edistäjänä kuntoutus-, matkailu- ja virkistyspalveluissa vahvenevan nykyisestä. Voidaankin todeta, että hevosilla ja hevosalan palveluilla on oma tärkeä roolinsa, joka muuttuu ajan mukana.

Hevonen tärkeässä hyvinvointityössä (Kuva: Soila Huhtaluhta).

Hyvinvointia hevosista

Hevosten rooli ihmisen hyvinvoinnin tukemisessa on keskeistä hankkeessa Hevosalan uudet liiketoimintamahdollisuudet Green Caren ja hyvinvoinnin kautta. Hankkeessa pyritään edistämään hyvinvointilähtöistä hevosalan toimintaa monipuolisesti LuontoVoima -näkökulmasta, eli harrastus- ja palvelutoimintana yksityisille asiakkaille, joilla ei välttämättä ole erityisen tuen tarvetta. Hyvinvointilähtöisestä hevosalan toiminnasta voi hyötyä monesta näkökulmasta. Elina Vehmasto (2019, 25-26) on koonnut kansainvälisistä tutkimuksista muun muassa seuraavia todettuja eläinavusteisuuden psykofysiologisia ja -sosiaalisia vaikutuksia ja vaikutusmekanismeja ihmisen ja eläimen vuorovaikutuksessa:

- mielialan paraneminen
- tarkkaavaisuuden, käytöksen ja vuorovaikutuksen edistyminen (sosiaaliset taidot)

- kortisolitason, sydämensykkeen ja verenpaineen aleneminen (stressi-indikaattorit)
- pelkojen, ahdistuksen, yksinäisyyden ja levottomuuden väheneminen
- sekä fyysisen että psyykkisen koetun terveydentilan paraneminen
- luottamuksen ja luotettavuuden kehittyminen
- aggression väheneminen
- empaattisuuden ja oppimisen edistyminen

Hevosen kanssa koettuja onnen hetkiä luonnossa (Kuva: Soila Huhtaluhta).

Edellä mainitut vaikutukset ovat suureksi hyödyksi esimerkiksi terapiapalveluissa, ja siihen liittyvä hevosavusteinen toiminta julkisen puolen sote-palveluissa on äärimmäisen tärkeää. Tätä toteutetaankin suurella ammattitaidolla ja vaikuttavuudella. Julkisen puolen ja erityisryhmien kokemuksista saatuja oppeja ja hevosavusteisen toiminnan hyötyjä voidaan tuoda myös hevosalan harrastuskentälle. Vapaa-ajalta ja harrastuksilta sopinee kenen tahansa toivoa esimerkiksi mielialan ja koetun terveyden paranemista. Tämä voisi olla jopa toiminnan tavoitteena?

Hankkeen lempinimi ”Green Care -heppahanke” kuvastaa luontolähtöisyyden lisäksi hevosharrastuksen pehmeää puolta, ja erottaa sen ”heppailuna” esimerkiksi perinteisestä kilpailutoiminnasta, jota moni potentiaalinen hevosharrastaja ei koe omakseen. Heppa-sanaan kiteytyy ajatuksissa jopa lapsenomainen suhtautuminen, tietty viattomuus ja ihastelu. Siitä samasta ihastelusta ja ystävyydestä voi nähdä kumpuavan hyvää oloa ja hyvinvointia hevosen kanssa toimiessa. Hyvinvointilähtöisyydellä tarkoitetaan tässä ihmisen hyvinvointia ja sitä, miten siihen hevosten kanssa toimimisella voidaan positiivisesti vaikuttaa – erityisesti juuri psyykkiseen hyvinvointiin esimerkiksi mielialan paranemisen ja stressin vähenemisen kautta. Tämä kulkee kuitenkin käsi kädessä hevosten hyvinvoinnin kanssa, sillä hyvinvointipalvelua on tuotettava hyvinvoivien eläinten kanssa ja eettisesti kestävään hevostoimintaan kuuluu se, että hevosen hyvinvoinnista on huolehdittu hyvin (Ekola, T. & Kilpeläinen, A. 2019).

Green Care -heppahankkeen keskeisiä teemoja ovat:

- Ihmisten hyvinvointi ja Green Care (LuontoVoima)
- Hevosten hyvinvointi ja lajinmukaiset elinolosuhteet
- Liiketoimintamahdollisuudet ja uudenlaiset palvelut
- Alueellinen taso ja maaseudun elinvoimaisuus

Hankkeessa toteutetaan muun muassa seminaareja, työpajoja, pilotointeja ja tutustumismatkoja. Maaseuturahaston rahoittamaan hankkeeseen voit tutustua tarkemmin hankesivulla sekä Instagramissa. Hanketta toteutetaan yhteistyössä mm. Etelä-Pohjanmaan hevosalan yrittäjien ja sekä nykyisten että tulevien hevosharrastajien kanssa. Olet lämpimästi tervetullut mukaan!

Soila Huhtaluhta
Agrologi yAMK
Asiantuntija TKI, Green Care -heppahankkeen projektipäällikkö ja Green Care -tuntiopettaja
SeAMK

Lähteet:

Ekola, T. & Kilpeläinen, A. 2019. Teoksessa: Lipponen, M. & Vehmasto, E. (toim.). Sosiaalipedagoginen hevostoiminta: Sosiaalista kasvua, hyvinvointia ja kuntoutumista tukevia palveluita hevosavusteisesti. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 78/2019. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 45-55. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/544978/luke-luobio_78_2019.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Hevostietokeskus. 2020. Hevostalous lukuina 2020. https://hevostietokeskus.fi/dataflow/hevostietokeskus/files/media/hevostalouslukuina2020_1331.pdf

Lipponen, M. & Vehmasto, E. 2021. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan laatu ja vaikuttavuus. Käsikirja. Luonnonvarakeskus (Luke). Helsinki. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/547760/Sosiaalipedagogisen_hevostoiminnan_tyokirja_2_painos.pdf

Suomen Hippos. 2021. Ravikilpailutoiminnan ja hevosjalostuksen tunnuslukuja 2021. Suomen Hippos -konsernin vuosikertomus 2020. https://www.hippos.fi/uploads/sites/1/2022/05/5066d800-suomen_hippoksen_vuosikertomus_2021.pdf

Suomen ratsastajainliitto. 2021. Ratsastuksen tunnuslukuja.

https://www.ratsastus.fi/srl/ratsastuksen-tunnuslukuja/

Suomen ratsastajainliitto. (i.a.). Nouse ratsaille. https://www.ratsastus.fi/ratsastamaan/nouse-ratsaille/

Vehmasto, E. 2019. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden todentaminen edellyttää monimuotoisia tutkimusmenetelmiä. Teoksessa: Lipponen, M. & Vehmasto, E. 2019. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta: Sosiaalista kasvua, hyvinvointia ja kuntoutumista tukevia palveluita hevosavusteisesti. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 78/2019. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 24-29. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/544978/luke-luobio_78_2019.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Vehmasto, E. 2021. Suomalainen Green Care: Green Care -toimintatavan käsikirja & LuontoVoiman ja LuontoHoivan laatutyökirja. Luonnonvarakeskus ja Green Care Finland ry. https://www.gcfinland.fi/tiedostopankki/503/Green_Care_tyokirja_2021.pdf